

VÄRLDSARVET HÖGA KUSTEN / KVARKENS SKÄRGÅRD

Finlands enda naturarv

VICTORIA HALLBÄCK

För åtta år sedan anslöts Kvarkens skärgård till Höga kustens världsarv i Sverige och bildade ett gränsöverskridande geologiskt naturarv. Kvarkens skärgård är det första, och för tillfället det enda, naturarv i Finland som finns med på UNESCOs världsarvslista. Kvarkens skärgård utnämndes till världsarv på grund av landskapets enastående geologiska värden. På nationell nivå ansvarar miljöministeriet för världsarvet, som in sin tur har delegerat ansvaret på regional nivå till Forststyrelsen. Forststyrelsen har sammankallat en regional världsarvsdelegation med medlemmar från berörda organisationer och kommuner inom världsarvsområdet.

För mera information om förvaltningen av naturen i vårt unika världsarv besök www.kvarken.fi.

Intervju med Susanna Lindeman, världsarvs koordinatör

Susanna är född i Umeå, men flyttade redan som ettåring till Vasa när hennes föräldrar skiljdes, och växte sedan upp i Västervik hos sina morföräldrar. Trots att hennes mor ville att hon skulle bli jurist, och hennes far ville att hon skulle bli lärare, så visste Susanna alltid att hon ville bli biolog och började studera

biologi vid Åbo Akademi i början av 1990-talet. På den tiden hade hon aldrig hört talas om Forststyrelsen och sökte sig istället till Miljöcentralen där hon fick en praktikplats år 1994, och där hon sedan fortsatte att arbeta med bl.a. Natura 2000-nätverket och Life Natur-projekt fram till år 2000.

Efter moderskapsledigheten år 2000 kände Susanna att hon ville göra något annat. Hennes förra kollega på Miljöcentralen, Kari Hallantie, hade grundat ett kontor för Forststyrelsen i Vasa år 1997. När en fast tjänst som planerare på Forststyrelsen i Vasa utannonserades, tog Susanna genast chansen och sökte tjänsten. Till sin stora förvåning valdes hon till tjänsten och började på Forststyrelsen i januari år 2001. Hon berättar att hon i början fungerade som en allt-i-allo och gjorde bland annat inventeringar av myrar och betesmarker, men redan under det första året på Forststyrelsen börjar hennes arbetsuppgifter alltmer att fokuseras på att få med Kvarkens skärgård på UNESCOs världsarvslista, en process som påbörjades, och då koordinerades, av Leena Rinkineva-Kantola (idag naturskyddschef på NTM-centralen).

Tanken var från början att samarbeta med Västerbotten i Sverige och bilda ett gemensamt världsarv, men dessa planer fick tyvärr överges när Västerbotten drog sig ur. Detta var förstas en stor besvikelse för alla involverade, men de bestämde sig för att fortsätta och fick till stånd ett samarbete med Höga kusten, som redan upptagits på listan år 2000. Tanken var att utvidga Höga kustens världsarv till att inkludera även Kvarkens skärgård. Susanna fick ansvaret för världsarvsansökan och den lämnades in år 2004. IUCN ansåg redan när Höga Kusten ansökte om världsarvsstatus år 2000 att Kvarken skulle ingå, vilket underlättade den politiska processen och Kvarkens skärgård gavs världsarvsstatus år 2006.

Arbetet som världsarvskoordinator beskriver Susanna som självständigt och mycket roligt. Hon arbetar både på lokal och internationell nivå, och får ofta medla mellan människor som har olika åsikter om hur världsarvet skall skötas. Till arbetsuppgifterna hör även att utveckla världsarvet och försöka få alla involverade aktörer att »dra åt samma håll».

Susanna skulle själv definiera ett världsarv som en plats som känns unik och speciell när man besöker den. Att den berör och att man minns den. Själv har hon alltid sett den stora och nästintill obebyggda yttre skärgården som unik, men genom ökad kunskap har förmågan att se det unika ökat även för henne. Vidare säger hon att hon ser världsarv som »the last ones standing», alltså platser som kan stå emot den ökande markexploateringen. Samtidigt anser hon att världsarv även står för orättvisa. Med det menar hon att utvecklingsländerna har väldigt få världsarv, medan länder som exempelvis Italien har över fyrtio världsarv på världsarvlistan, vilket beror på de resurser hela processen kräver.

Det är viktigt att peka ut världsarv på global nivå, och att bevara dessa, för att det överlag är viktigt att skydda och bevara natur och kultur, säger Susanna. Människor exploaterar allt mer, och det är därför viktigt att det finns platser där ekologiska, såväl som geologiska, processer får arbeta ifred. Här handlar det om att förändra människors värderingar för att de skall förstå områdets värde, vilket är själva »kungstanken» med världsarv. Relationen till naturen är alltså viktig.

Det bästa med Kvarkens skärgård är den stora variationen, säger Susanna. Att det inom en skärgård finns så många olika typer av landskap. Vidare berättar hon att hon är mycket fascinerad över tvättbrädesmoränernas regelbundenhet i skärgården. »Det ser så magiskt ut, särskilt från luften», säger hon. Hon är även glad att vi fortfarande har relativt god vattenkvalitet i området, men hon är oroad för hur det skall se ut i framtiden.

Världsarvet Kvarkens skärgård skall skyddas genom de finska lagarna och området skall bevaras i det tillstånd som det var när området fick världsarvsstatus, berättar Susanna. Här är det Finlands ansvar att se till att lagarna räcker till, medan det är Forststyrelsens ansvar att kommunicera med och informera allmänheten. Som privatperson kan man även värna om vårt världsarv, säger Susanna, genom att ta reda på världsarvets värden och att ta hänsyn till dessa. Vidare kan varje medborgare vara en världsarvsambassadör och sprida kunskap till familj, vänner och bekanta. Varje medborgare har även rätt att skriva till UNESCO om denne är orolig för att det finns hot mot världsarvet. Detta tas på stort allvar av UNESCO och Finland måste då utreda detta och svara på hur man ämnar åtgärda hotet.

Som privatperson är det även viktigt att förstå hur unikt det är att få vara med på listan och »vilken klenod vi har att förvalta», säger Susanna. »Världsarvet är inget turistprojekt, utan det är fråga om bevarande för kommande generationer och att värna om sin närmiljö».

De Geer-moräner utanför Valsörarna. Foto: Victoria Hallbäck

